

758-61 (2e)

Natuurontwikkeling **Noordwaard**

Inrichtingsplan

**landbouw, natuurbeheer
en visserij**

Ministerie van Verkeer en Waterstaat
Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat
Directie Zuid-Holland

dienst landelijk gebied
voor ontwikkeling en beheer

Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard – Inrichtingsplan

Initiatiefnemers: Ministerie van LNV, directie Zuid
Rijkswaterstaat, directie Zuid-Holland
Projectmanagement: Dienst Landelijk Gebied LNV

Grontmij Advies & Techniek bv
Eindhoven, maart 2002

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Projectgroep Noordwaard	3
1.3	Plangebied	3
1.4	Doelstelling	3
1.5	Milieu-effectrapportage	5
1.6	Leeswijzer	6
2	Planvisie	7
2.1	Uitgangspunten	7
2.2	Streefbeeld	7
2.3	Natuurdoeltypen	8
3	Inrichting	11
3.1	Algemeen	11
3.2	Overwegingen en uitgangspunten	11
3.3	Graafwerkzaamheden	12
3.4	Natuurontwikkeling	18
3.5	Openen van de dijken	20
3.6	Overige inrichtingsmaatregelen	22
4	Beheer	31
4.1	Algemeen	31
4.2	Bodem en water	31
4.3	Flora en fauna	32
4.4	Overige aspecten	33
5	Uitvoering	35
5.1	Natuurtechnische uitvoering	35
5.2	Beperken overlast	36
6	Vergunningen	37
7	Globale kostenraming	41

Bijlage 1 Geraadpleegde literatuur

Bijlage 2 Bestuursovereenkomst

Beknopte verantwoording

Doc.nr. 3114151/51/R/002c

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het Natuurbeleidsplan van het Ministerie van LNV [1] is de Biesbosch aangewezen als natuurkerngebied binnen de Ecologische Hoofdstructuur. De Biesbosch is een zoetwatergetijdengebied met een lage getijdenwerking en wordt in internationaal opzicht als zeldzaam aangemerkt.

Grenzend aan de Biesbosch zijn in het Natuurbeleidsplan tevens enkele natuurontwikkelingsgebieden aangewezen. Dit betreft gebieden die nu nog in gebruik zijn bij de landbouw, maar die in de toekomst voor natuurontwikkeling in aanmerking komen. Eén van deze gebieden is het westelijk deel van de polder de Noordwaard (ca. 600 ha), gelegen op Brabants grondgebied. Natuurontwikkelingsgebieden kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan vergroting van de Biesbosch als natuurgebied. Tevens kunnen deze gebieden, middels voorzieningen voor extensieve natuurgerichte landrecreatie, een bijdrage leveren aan een betere spreiding van de recreatie in de Biesbosch.

In 1992 is, als uitwerking van het Natuurbeleidsplan [1], een eerste visie met globale inrichtingsschets voor het natuurontwikkelingsgebied Noordwaard opgesteld, het zogenoemde Natuurontwikkelingsplan Noordwaard [2]. Op basis van dit plan heeft Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant in 1993 de begrenzing van het Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard vastgesteld [3]. Het te ontwikkelen natuurontwikkelingsgebied heeft een oppervlakte van circa 600 ha, waarvan circa 450 ha in gebruik is als landbouwgrond.

Voor de verdere realisering van het Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard is op 25 augustus 1993 een convenant gesloten tussen het Ministerie van LNV, de provincie Noord-Brabant, de gemeente Werkendam en het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch [4]. In dit convenant is destijds door de diverse betrokken overheden onder meer vastgelegd dat:

- alle partijen instemmen met het natuurontwikkelingsplan Noordwaard [2] en met de realisatie daarvan binnen de vastgestelde begrenzing;
- de Staat (LNV) de grondverwerving op zich neemt en gelden beschikbaar stelt voor de grondverwerving en inrichting (NURG), alsmede voor de meerkosten voor planvorming en aanleg van een nieuwe dijk;
- de provincie Noord-Brabant de coördinatie op zich neemt en het Begrenzingsplan vaststelt (is inmiddels gebeurd);
- het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch zorgdraagt voor de aanleg van een nieuwe dijk, die de oostelijke begrenzing vormt van het natuurontwikkelingsgebied (is inmiddels gereed);
- de gemeente Werkendam zorgdraagt voor de noodzakelijke procedures voor realisering van het natuurontwikkelingsgebied, met name het aanpassen van het bestemmingsplan.

In 1994 is de Dienst Landelijk Gebied in opdracht van de initiatiefnemers begonnen van verwerving van de benodigde gronden in het plangebied. In december 1995 heeft de provincie Noord-Brabant, in het kader van de Deltawet Grote Rivieren, het plan voor de aanleg van een nieuwe primaire waterkering langs de oostkant van het natuurontwikkelingsgebied Noordwaard vastgesteld. Hierdoor kwam het gehele plangebied buitendijks te liggen.

In het voorjaar van 1999 is het MER voor het Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard [7] door het bevoegd gezag aanvaard en is het Inrichtingsplan Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard [17], met daarin de uitwerking van het voorkeursalternatief voor de inrichting van het plangebied, door de beide initiatiefnemers vastgesteld. Mede op basis daarvan is vervolgens gestart met het opstellen van een voorontwerp-bestemmingsplan voor het plangebied en zijn vergunningen in het kader van de Wet Beheer Rijkswaterstaatswerken en de Ontgrondingenwet aangevraagd.

Medio 2000 is door de Dienst Landelijk Gebied geconstateerd dat de verwerving van alle gronden en gebouwen binnen het plangebied voor de korte termijn niet realistisch is. Een en ander heeft ertoe geleid dat de reeds opgestarte procedures voor de ontgrondingenvergunning en het bestemmingsplan, waaraan het MER gekoppeld was, werden opgeschort c.q. stilgelegd.

De afgelopen jaren is er echter een ontwikkeling op gang gekomen, die ertoe heeft geleid tot er een toenemend belang wordt toegekend aan de rivierverruiming die met het natuurontwikkelingsproject Noordwaard kan worden bereikt. Zo is in het advies Integrale Verkenningen Benedenrivieren van februari 2000 [18] om die reden het natuurontwikkelingsplan Noordwaard als zogenaamde "geen spijtmaatregel" opgenomen. Ook in het kabinetsstandpunt "Ruimte voor de Rivier" van december 2000 [20] is opgenomen dat lopende Nurg-projecten met kracht moeten worden voortgezet om de taakstelling voor 2015 te kunnen halen. Dit kabinetsstandpunt wordt nogmaals bevestigd in een brief van de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat van 1 juni 2001 aan de provincie Noord-Brabant.

Bovenstaand belang wordt tevens onderschreven door de besluitvormingsprocessen die sindsdien zijn opgestart om het convenant van 1993 te wijzigen, waardoor onder andere een onteigeningstitel voor realisatie van dit project beschikbaar komt (Waterstaatswet, artikel 12, lid 2).

Een en ander heeft uiteindelijk geresulteerd in een nieuwe Bestuursovereenkomst "Inrichting zoetwatergetijdengebied Noordwaard 2001" die op 2 november 2001 door alle eerdere convenantpartners (Ministerie van V&W, Ministerie van LNV, Staatsbosbeheer, provincie Noord-Brabant, gemeente Werkendam, Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch) is ondertekend. Deze nieuwe bestuursovereenkomst is opgenomen in bijlage 2.

In de komende periode zullen de diverse noodzakelijke procedures worden afgehandeld, waarna met de voorbereiding van de uitvoering kan worden gestart. Omdat het milieu-effectrapport (MER) voor het Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard al weer geruime tijd geleden is afgerond (d.d. december 1998), is onder meer besloten om een aanvulling op het MER te maken [24]. In deze aanvulling wordt ingegaan op een aantal relevante ontwikkelingen en wijzigingen, die zich hebben voorgedaan sinds het verschijnen van het MER. Een en ander heeft er ook toe geleid dat het Inrichtingsplan voor het natuurontwikkelingsgebied (d.d. mei 1999) op enkele punten is herzien.

1.2 Projectgroep Noordwaard

Voor de realisering van het Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard is destijds door de gezamenlijke convenantpartners de Projectgroep Natuurontwikkeling Noordwaard ingesteld. In deze projectgroep zijn de provincie Noord-Brabant, het Ministerie van LNV directie Zuid, Rijkswaterstaat directie Zuid-Holland, de gemeente Werkendam, Staatsbosbeheer en het Hoogheemraadschap Alm en Biesbosch vertegenwoordigd. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) van het Ministerie van LNV verzorgt, namens de Directie Zuid van LNV en Rijkswaterstaat Zuid-Holland, de projectleiding en -coördinatie van het project.

1.3 Plangebied

Het toekomstige "Natuurontwikkelingsgebied Noordwaard" bestaat uit het gehele westelijk deel van de polder de Noordwaard, die is gelegen ten westen van Werkendam. Het totale plangebied heeft een oppervlakte van circa 600 hectare. De begrenzing van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

Binnen het plangebied worden de volgende deelgebieden onderscheiden:

- een noordelijk deelgebied gelegen tussen de dijk langs de Nieuwe Merwede en de Bandijk, bestaande uit de Beneden Spieringpolder en de Boven Spieringpolder. Dit deel van het plangebied wordt aangeduid als het *deelgebied Spiering*;
- een centraal gelegen deelgebied, bestaande uit de polder Hardenhoek, de polder Oude Hardenhoek, de polder Pannekoek en de bedijkte kreek Gat van Lijnoorden. Dit deelgebied wordt aangeduid als het *deelgebied Hardenhoek c.a.*;
- een zuidelijk deelgebied, dat wordt gevormd door de Polder Maltha en een tweetal bedijkte kreekten ten westen en oosten van de Maltha. Dit deel van het plangebied wordt aangeduid als het *deelgebied Maltha*.

De inrichting van de deelgebieden Spiering en Maltha, beide met een oppervlakte van circa 80 ha, is inmiddels gerealiseerd. De uitvoering daarvan heeft plaatsgevonden in combinatie met de aanleg van de nieuwe NOP-dijk door de Noordwaard, in het kader van de Deltawet grote rivieren [5]. Voordat tot de inrichting van het resterende deel van het natuurontwikkelingsgebied Noordwaard, te weten het deelgebied Hardenhoek c.a. (ca. 450 ha), kan worden overgegaan moet eerst een nieuw bestemmingsplan worden opgesteld.

1.4 Doelstelling

In het Beheers- en Inrichtingsplan voor het Nationaal Park de Biesbosch [6] wordt geconstateerd dat er sprake is van een stagnatie in de ontwikkeling van natuurwaarden in de Biesbosch. Als redenen hiervoor worden genoemd:

- verontreiniging van water en waterbodem, door de aanvoer van sterk verontreinigd rivierwater van de Maas en de Rijn;
- verschillende functies in het gebied, waardoor de effectief voor natuur beschikbare oppervlakte beperkt is;
- ontbreken van ruimtelijke samenhang tussen de verschillende delen van de Biesbosch;
- het huidige beheer van de Haringvlietsluizen, waardoor de getijdebeweging sterk wordt afgevlakt.

